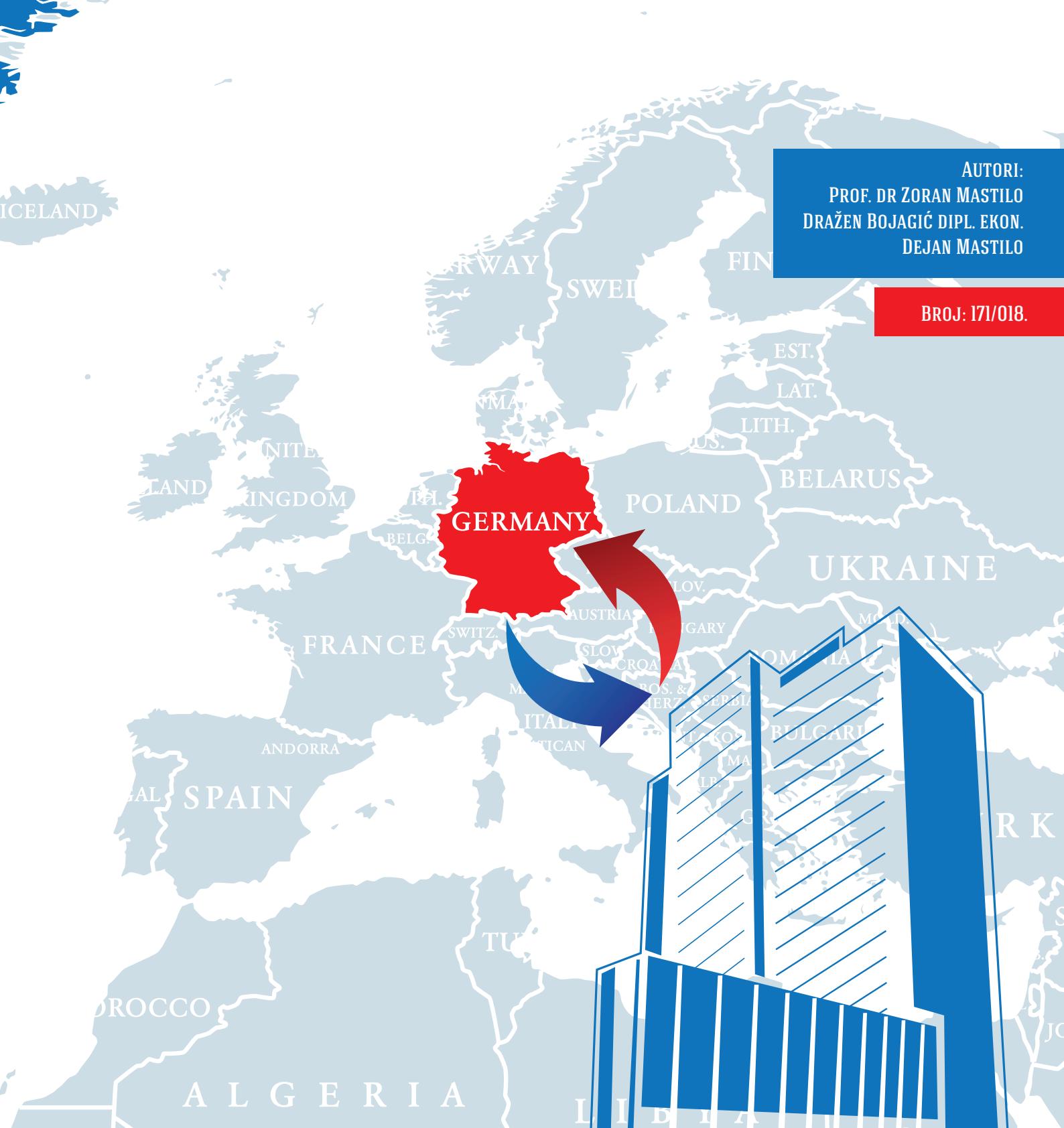

AUTORI:
PROF. DR ZORAN MASTILO
DRAŽEN BOJAGIĆ DIPL. EKON.
DEJAN MASTILO

BROJ: I71/018.

EKONOMSKI ZNAČAJ SPOLJNOTRGOVINSKE RAZMJENE IZMEĐU REPUBLIKE SRPSKE I SR NJEMAČKE

-STUDIJA-

INSTITUT
ISTRAŽIVAČKI CENTAR

Neznanih junaka 9-11, 76 300 Bijeljina, Tel./faks: 055 423 183
Žiro-račun: 555-000-00049162-69; E-mail: novi.oikos@gmail.com; www.oikosinstitut.org;
JIB: 4403572460004
VJEŠTAČENJA EKONOMSKE STRUKE, PROCJENA I EVALUACIJA PROJEKATA
rješenje br.08.020/704-47/14 od 28.05.2014. godine, S.G. RS br. 57/2014

Broj: 171/018.

**EKONOMSKI ZNAČAJ SPOLJNOTRGOVINSKE RAZMJENE
IZMEĐU REPUBLIKE SRPSKE I SR NJEMAČKE**
-STUDIJA-

Autori:

1. Prof. dr Zoran Mastilo
2. Dražen Bojagić dipl. ekon.
3. Dejan Mastilo

Bijeljina, avgust/septembar 2018. godine.

Izdavač

OIKOS institut – Istraživački centar Bijeljina

Recenzenti

Prof. dr Božidar Stavrić, redovni profesor Univerziteta u Beogradu, u penziji

Prof. dr Aleksa Milojević, redovni profesor Univerziteta u Istočnom Sarajevu, u penziji

Lektor

Prof. dr Cvijetin Ristanović

Slog i priprema za štampu

d.o.o Pixel Bijeljina

Štampa

d.o.o. Mojić Bijeljina

Tiraž

100

Sadržaj

UVOD	4
1. AKTIVNOST VLADE REPUBLIKE SRPSKE NA JAČANJU SPOLJNOTRGOVINSKE RAZMJENE SA SR NJEMAČKOM	5
1.1. Organizovanje i normativno funkcionisanje predstavništava Republike Srpske sa osvrtom na Predstavništvo u SR Njemačkoj	11
1.2. Finansiranje predstavništva u SR Njemačkoj	12
2. OPŠTI PODACI O SPOLJNOTRGOVINSKOJ RAZMJENI REPUBLIKE SRPSKE	13
2.1. Spoljnotrgovinska razmjena Republike Srpske sa inostranstvom	13
3. SPOLJNOTRGOVINSKA RAZMJENA REPUBLIKE SRPSKE I SR NJEMAČKE.....	15
3.1. Spoljnotrgovinska razmjena Republike Srpske i SR Njemačke prema područjima KD.....	17
3.2. Spoljnotrgovinska razmjena Republike Srpske i SR Njemačke prema SMTK	18
3.3. Spoljnotrgovinska razmjena Republike Srpske i SR Njemačke prema GIG	20
3.4. Spoljnotrgovinska razmjena Republike Srpske i SR Njemačke prema glavnim TG.....	21
ZAKLJUČAK.....	25
IZVORI I LITERATURA	26

UVOD

U cilju što uspješnijeg uključivanja u međunarodnu podjelu rada i afirmisanje na svjetskom tržištu, Republika Srpska, pored ostalih aktivnosti na tom planu, pristupila je osnivanju predstavništava u inostranstvu. Ovakva Predstvaništva organizovana su u skladu sa Uredbom¹, i na toj osnovi funkcioniše predstavništvo u Štutgartu čije djelovanje ocjenjuje pozitivno, jer daje veliki doprinos povezivanju domaće privrede sa međunarodnim tržištem, a prije svega sa tržištem SR Njemačke, kao i rastu BDP-a Republike Srpske.

Ovo Predstavništvo dalo je doprinos jačanju inostrane tražnje robe i usluga Republike Srpske, što opravdava troškove koji se izdvajaju za njegovo finansiranje. Zato možemo konstatovati da sredstva koja se izdvajaju iz budžeta Republike Srpske za finansiranje ovog predstavništva su kompenzirana efektima koji se postižu njegovim radom.

Shodno navedenom, Institut konstatiše da pitanje finansiranja predstavništava treba urediti zakonskim rešenjem, radi transparentnijeg trošenja finansijskih sredstava.

Zato Vlada Republike Srpske treba da pokree inicijativu u formi nacrtu ili prijedloga zakona o finansiranju rada predstavništava u inostranstvu prema Narodnoj skupštini Republike Srpske.

Predstavništvo u Štutgartu osnovano je sa ciljem promocije entiteta RS, njenih privrednih, kulturnih, turističkih i drugih potencijala, sa ciljem povezivanja domaćeg i stranog kapitala. Ovo Predstavništvo analiziramo iz razloga što je Štutgart jedan od privrednih centara Njemačke, ali i zbog toga što u tom regionu živi veliki broj građana porijeklom iz Republike Srpske, koji su privredno orijentisani.

Predstavništvo Republike Srpske u Štutgartu djeluje od 2009. godine na adresi Eberhard Strasse 4b, 70178 Stuttgart.

Šef Predstavništva je gospodin Mićo Ćetković.

¹Uredba o uslovima za formiranje i rad predstavništva Republike Srpske u inostranstvu ("Sl. glasniku RS", br. 45 od 20. maja 2008, 68/10).

1. Aktivnost Vlade Republike Srpske na jačanju spoljnotrgovinske razmjene sa SR Njemačkom

Vlada Republike Srpske, zajedno sa Predstavništvom Republike Srpske u Štutgartu (u daljem tekstu Predstavništvo) organizovali su značajne sastanke posredovanjem pomoćnika ministra industrije, energetike i rудarstva, sa predstavnicima dviju najvećih elektroprivreda SR Njemačke, sa EnBV i sa RVE.

- Predstavnici Vlade i opštine Modriča posjetili su Sajam gradnje i energetike u Beču „Beč 2012“.
- Vlada je organizovala manifestaciju „Izbor najuspješnijeg u privredi RS za 2011. godinu, Šef našeg Predstavništva iz Štutgarta posjetio je Banjaluku.
- Menadžer Elektroprivrede pokrajine BV, zadužen za razvoj i inovacije u EnBV, gospodin Helmenštajn, zatražio je sastanak sa šefom predstavništva RS, kojom prilikom ga je upoznao o novim strategijama ovog preduzeća i ponovo istakao namjeru ove kompanije da sarađuje sa privrednim subjektima iz RS.
- Predstavništvo je snažno pomoglo organizaciju posjete predsjednika opštine Lopare, Milenka Ristića, Sajmu USETEC i međunarodnom sajmu željeza u Kelnu. Ova posjeta bila je izuzetno uspješna u smislu predstavljanja naših potencijala na tržištu SR Njemačke.
- Predstavništvo RS je organizovalo radni sastanak načelnika opštine Zvornik Zorana Stevanovića i gradonačelnika grada Ulma Iva Gonera u Gradskoj skupštini u Ulmu. Na ovom sastanku je dogovorenko da se nastavi saradnja ova dva grada. Domaćini su pozvali goste iz Srpske da 7. i 8. jul prisustvuju Konferenciji gradova koja se održava u Ulmu.
- Predstavništvo Republike Srpske je 20. aprila u svojim prostorijama organizovalo sastanak menadžera EnBV gospodina Helmenštajna sa ministrom MUP-a RS, savjetnikom Predsjednika RS i načelnikom opštine Zvornik.
- Predstavništvo je aktivno učestvovalo u organizaciji posjete predsjednika Republike Srpske Milorada Dodika 24.11.2012. godine, za vrijeme učešća na ekonomskom forumu u Frankfurtu i pružilo svoju logističku podršku povodom panel diskusije Konferencijskog dana Sberbanke, održane na 15. evropskoj nedelji finansija. Među ostalim učesnicima foruma bili su i predsjednik Vlade Srbije Ivica Dačić i predsjednik UO Ruske Sberbanke Herman Gref, predsjednik Češke Vaclav Klaus, bivši njemački kancelar Gerhard Šreder, mađarski premijer Viktor Orban i zamjenik predsjedavajućeg Savjeta ministra BiH Zlatko Lagumdzija. Na forumu je istaknuta činjenica da je privreda Republike Srpske otvorena za ruski kapital. U tom smislu predsjednik Milorad Dodik je sagovornike upoznao o mogućnostima ulaganja u različite oblasti, fokusirajući se naročito na energetiku.

- U Predstavništvu Republike Srpske je održan sastanak sa gospodinom Rolandom Helmenštajnom predstnikom elektroprivrede EnBW Vertrieb GmbH, sa kojim je razgovarano o mogućnostima saradnje na nivou razvojnih projektnih strategija elektroprivrede Baden Virtemberga sa elektroprivredom Republike Srpske.
- Šef Predstavništva je održao sastanak sa predstavnicom privredne komore gospođom Barbarom Efenberg, zaduženom za istočnu Evropu i balkanske zemlje. Na sastanku se razgovaralo o potencijalnim mogućnostima i mjerama za efikasnu implementaciju trgovinskih, proizvodnih djelatnosti i ostalih privrednih potencijala između Republike Srpske i pokrajine Baden-Virtemberg. Na sastanku su definisane neke aktivnosti Predstavništva i određene mjere za realizaciju takvih aktivnosti koje su uglavnom usmjerene na identifikaciju privrednih i prirodnih potencijala u Republici Srpskoj, te njihovoj promociji i oglašavanju specifičnim akterima i zainteresovanim stranama u Njemačkoj.
- U Predstavništvu Republike Srpske 8.3.2013. godine održan je sastanak sapredstavnicom Privredne komore Baden Virtemberga gospođom Barbarom Efenberg, na kojem se razgovaralo o mogućnostima privredne saradnje između dva regionala. Između ostalog, gospođa Efenberg je upoznata i sa slučajem firme Elda luks, koja nam se obratila sa ciljem da im pružimo podršku u njihovoj namjeri plasiranja svojih proizvoda na njemačko tržište, kao i stupanja u kontakt sa potencijalnim kupcima i srodnim firmama u Njemačkoj. Gospođa Efenberg, i pored toga što je naglasila složenost izvršavanja ove aktivnosti s obzirom na prezasićenost njemačkog tržišta ovakvim ili sličnim proizvodima koji već korespondiraju kako po cijenama tako i po kvaliteti, pokazala je svoju dobru namjeru u pokušaju da pomogne ovu inicijativu, tako što će određenim ciljanim grupama, sa potencijalnim interesovanjem za ovakve proizvode, predočiti uzorke i promotivni materijal. Paralelno sa ovom aktivnošću i Predstavništvo će se založiti za promociju ovih proizvoda dominantnim prodajnim lancima i javnim objektima u kojima se primjenjuju ovakvi proizvodi. Pored toga, gospođa Efenberg je na sastanku upoznata i sa slučajem Rudnika kaolina „Motajica“ AD Srbac(Kobaš) koji su izrazili svoju namjeru u vidu otvorene saradnje sa zainteresovanim stranama u Njemačkoj kroz kupovinu većinskog paketa akcija, strateškog ulaganja, ulaganja u tehnologiju i podjelu dobiti u dogovorenom procentu. S obzirom na bogatstvo mineralnog sastava pojedinih sirovina koje su procentualno na višem nivou u odnosu na statističke podatke za takve iste sastave u Njemačkoj, gospođa Efenberg je po ovom pitanju izrazila pozitivne komentare i istakla da za prirodna bogatstva Rudnika kaolina „Motajica“ postoji velika šansa u pronalaženju odgovarajućih partnera, i uopšte o mogućnostima saradnje.
- Povodom dopisa br. 20-08/13 upućenog Predstavništvu RS u Njemačkoj od strane direktora NVO „NOVI BIZNIS“ Agencije za razvoj i zapošljavanje gospodina Marinkovića, sa inicijativom na ukazivanje pomoći pri obezbjeđivanju adekvatnih učesnika, izlagača poljoprivrednih proizvođača i turističkih organizacija u Njemačkoj na Drugom međunarodnom sajmu poljoprivrede i turizma „Pale 2013“, Predstavništvo je informisalo potencijalne turističke agencije, turistički savez Baden-Virtemberga, poljoprivredno-industrijske asocijacije, te brojne zastupnike i proizvođače novih tehnologija iz

poljoprivrednih oblasti, o detaljima održavanja i učešća na Sajmu. Pored toga, Predstavništvo je prevelo i dostavilo cijelokupan Programa Sajma na njemačkom jeziku mogućim učesnicima iz Njemačke u cilju konciznijeg i detaljnijeg informisanja.

- Predstavništvo je posreduvalo u uspostavljanju kontakta između jednog subjekta u Drvaru, koji se obratio Predstavništvu za pomoć u vidu pronalaženja potencijalne firme u Njemačkoj koja obavlja razne poslovno-služne djelatnosti u rafinerijama. Ta firma bi trebalo da obezbijedi radna mjesta za određen broj ljudi iz Republike Srpske, koji bi radili u Njemačkoj (određeno vrijeme) na održavanju postrojenja. Predstavništvo je ovim povodom pronašlo adekvatnu firmu u Njemačkoj „FMZ GmbH“, koja obavlja ovakvu vrstu djelatnosti, a koja je zainteresovana za angažman ponuđene radne snage iz Republike Srpske, te uspostavilo kontakt između ove dvije strane.
- Predstavništvu je upućeno pismo namjere od strane direktora firme Doo „Galatop“ iz Prijedora gospodina Topića, sa težnjom da se toj firmi pruži pomoći u promovisanju i predstavljanju njenih proizvoda na njemačkom tržištu. Naime, firma „Galatop“ predstavlja značajnog proizvođača betonske galerijere na bosanskohercegovačkom tržištu. Iz vlastite proizvodnje ova firma plasira oko 400 proizvoda nastalih proizvodnjom na najsvremenijim mašinama. Pored betonske galerijere, na osnovu ispitivanja potreba tržišta, firma „Galatop“ je u svoj proizvodni program uvrstila i proizvodnju proizvoda od poliuretana dekorativni kamen, koji predstavlja novi proizvod ne samo na našem, nego i na EU tržištu. Kvalitet proizvodnog programa firme „Galatop“ je opravдан sertifikatima EN ISO 9001:2008, EN ISO 14001:2004 dobijenih od strane TUV AUSTRIA CERT i Sertifikatom za fizičko-mehaničke osobine poliuretana (BAS EN 822, 823, 1602, 826, 12089...) Instituta za građevinske materijale i nemetale u Tuzli.
- Predstavništvo je u procesu pronalaženja određenog broja privrednih subjekata u cilju ostvarivanja kontakata sa potencijalnim zainteresovanim stranama, privrednim subjektima za ovu vrstu proizvoda i uopšte djelatnosti kako bi firma „Galatop“ mogla da prezentuje i predstavi svoje proizvode na njemačkom tržištu.
- U prostorijama Predstavništva održan je sastanak sa direktorom firme „On Time“, koji se obratio za pomoć povodom pronalaženja adekvatne kvalifikovane radne snage iz Republike Srpske iz oblasti računovodstvenih, knjigovodstvenih usluga i korespondentskih poslova u ispitivanju tržišta. Trenutno „On Time“ imaostvarenu kooperaciju sa agencijom „Exact“ iz Prijedora, koja radi usluge za SR Njemačku. Prioritetna tema ovog sastanka je usmjerena na problem oko načina obezbjeđivanja specifičnih radnih viza pri upošljavanju radnika iz Republike Srpske, koji bi, po potrebi, na određeno vrijeme bili angažovani kao adekvatan stručan kadar u završavanju određenih projekata firme „On Time“. Odgovornost po pitanju troškova, kao i oko obezbjeđivanja dokumentacije, prevoza i smještaja za odabrane kvalifikovane radnike bi preuzeila na sebe kooperantska agencija iz Prijedora „Exact“.
- U Privrednoj komori BV održan je sastanak sa gospodom Efenberger, kojeg je upućen poziv za planiranu prezentaciju firme „Sava-Semberija“, koja je 14.11.2013. godine održana u

prostorijama Predstavništva. Ovom prilikom gospođi Efenberger predočeno je da će dominantna prezentacija predstavljati osnovu za razvoj i pripremu planiranih prezentacija i promocija određenog proizvodnog sektora iz Republike Srpske, u vidu projekta koje Predstavništvo planira za narednu godinu. Gospođa Efenberger je sa zadovoljstvom podržala ovaj projekat i istakla da će ispred Privredne komore BV olakšati povezivanje privrednika iz Republike Srpske sa privrednicima Baden-Virtemberga, pri čemu će se konzistentno učvrstiti dosadašnja saradnja između privrednih komora BV i RS, ali i sa našim resornim ministarstvom.

- Predstavništvo je podržalo i pomoglo našu delegaciju iz Ministarstva za ekonomske odnose i regionalnu saradnju povodom pronalaženja adekvatnog smještaja za vrijeme njenog učešća na sajmu nekretnina REAL EXPO, koji je održan u Minhenu od 7. do 9. oktobra 2013. godine. Na sajmu u Minhenu Republika Srpska je takođe imala svoje izlagače iz različitih djelatnosti, kao što je aktuelna prezentacija projekta Aerodroma Banjaluka i Aerodroma Trebinje od strane njihovih direktora, kao i prezentacija projekta iz turizma u organizaciji predstavnika Ministarstva trgovine i turizma.
- U prostorijama Predstavništva RS u Štutgartu šef predstavništva je održao sastanak sa direktorom prehrambeno-proizvođačke industrije „Sava-Semberija“, koja, zajedno sa firmom „Franc Šoba GmbH“, sačinjava grupaciju Krstić sa sjedištem u Njemačkoj.
- Predstavništvo je obezbijedilo firmi „Enterijer Janković“ relevantan kontakt sa arhitektonskim timom i inženjerima, koji su angažovani na jednom od najznačajnijih i najvećih projektu u čitavoj Evropi, a koji je pozicioniran u samom sjedištu Štutgarta pod nazivom „Štuttgart 21“. Predstavnici firme Janković će uskoro posjetiti Štuttgart gdje će se omogućiti odgovarajući sastanci kako bi dodatno pospješili nastavak saradnje.
- U 2015. godini Predstavništvo je nastavilo saradnju sa Privrednom komorom regije Štutgarta i redovno je održavalo sastanke sa njihovim predstavnicima u cilju što boljeg povezivanja privrednika iz Republike Srpske sa njemačkim partnerima.
- U periodu od 21. do 23. januara 2015. godine Predstavništvo je organizovalo posjetu delegacije SR Njemačke Republici Srpskoj. Delegaciju je predvodio Savezni poslanik dr Stefan Kaufman, a činili su je predsjednik odjeljenja za tehnologiju i istraživanje u Bundestagu, predsjednik omladine CDU i vlasnici firme za dorađivanje metala „ZEH“ Stuttgart – Zuffenhausen. Tom prilikom održan je sastanak s ministrima iz Vlade RS gospodinom Zlatanom Klokićem i gospodinom Petrom Đokićem, kao i sa predsjednikom Narodne Skupštine Republike Srpske Nedeljkom Čubrilovićem i predsjednikom Privredne komore RS Borkom Đurićem.
- Napori su činjeni i na području Bona. Dana 10.06.2015. godine šef Predstavništva se sastao sa gospodinom Aleksandrom Petrovićem, predstavnikom firme „Aliquantumenergy PLC.“ iz Dizeldorf koja već određeno vrijeme analizira tržište RS, prije svega energetski sektor, i

koja je već investirala oko 3 miliona evra u RS i planira u narednom periodu da kupi firmu koja ima koncesije za 9,5 MW i da investira još 11 miliona evra u narednih 2-3 godine.

- Dana 13.07.2015. godine Predstavništvo je dostavilo spisak firmi, zdravstvenih i obrazovnih ustanova u SR Njemačkoj na molbu firme „KiS PRODUKT“ d.o.o. iz Laktaša.
- Dana 15.09.2015. godine Predstavništvo je uputilo zvaničan poziv za učešće na poslovnom forumu „Dan privrede Republike Srpske“ firmi „Aliquantumenergy PLC“. London, sa zastupništvom u Dizeldorfu, nakon čega je potvrđeno njihovo učešće, ali i učešće njihovih poslovnih partnera u istom kako je ranije i dogovorenog. Pomenutom poslovnom forumu prisustvovalo je desetak partnera firme „Aliquantumenergy PLC.“.
- U periodu od 25. do 27.09.2015. godine, šef Predstavništva boravio je u Švajcarskoj gdje je prisustvovalo Susretu švajcarskih i srpskih privrednika, kao i „Danim srpske kulture u Švajcarskoj“.
- Predstavništvo RS u Štutgartu je u sklopu priprema pozivalo potencijalne učesnike na poslovni forum „Dan privrede Republike Srpske“, te ga u potpunosti organizovalo uz podršku Generalnog konzulata BiH u Štutgartu i naših privrednika koji posluju u SR Njemačkoj. **„Dan privrede Republike Srpske“ održan je 05. novembra 2015. godine u Ministarstvu finansija i privrede Baden-Virtemberga u Štutgartu i to je ujedno bio najznačajniji privredni projekat Predstavništva u 2015. godini na kojem su se okupili brojni predstavnici privrednog i javnog života Republike Srpske i SR Njemačke.** Tom prilikom održani su brojni sastanci delegacije iz Republike Srpske sa predstavnicima Privredne komore regije Štuttgart, predstavnicima finansija i privrede Baden – Virtemberga, kao i sa privrednicima iz SR Njemačke, te su ostvareni značajni kontakti između svih učesnika zainteresovanih za uzajamnu saradnju i ulaganja u Republiku Srpsku, kao i proširenje poslovanja firmi iz Republike Srpske na teritoriju SR Njemačke.
- Delegacija Vlade Republike Srpske je 06.11.2015. godine u prostorijama Predstavništva održala niz sastanaka sa predstavnicima njemačkih privrednika zainteresovanih za ulaganje u RS i domaćih privrednika zainteresovanih za proširenje poslovanja na područje SR Njemačke. Takođe, firmi „Aliquantumenergy PLC.“ London-Düsseldorf omogućeno je da stupi u kontakt sa glavnim koordinatorom za Dunavsku strategiju gospodinom dr Hans-Peterom Herdličkom sa ciljem da se kroz projekte ove strategije iskoriste sredstva iz EU-fondova za određene razvojne projekte u Republici Srpskoj. Predstavništvo je, takođe, posređovalo u uspostavljanju kontakta između firme „LANACO“ d.o.o. iz Banje Luke sa Udruženjem preduzeća iz IT sektora „Bitkom“ i firmom „Microsoft Deutschland“.
- Dana 30.01.2016. godine održan je seminar pod nazivom *Privreda 4.0: Izazovi za Evropu* u organizaciji fondacije Konrad Adenauer na čiji poziv je seminaru prisustvovao šef

Predstavništva a na kojem su predavači bili gospodin Ginter Etinger, komesar za digitalnu privredu i društvo Evropske komisije, i nekoliko poslanika njemačkog Bundestaga.

- Tokom februara 2016. godine Predstavništvo je pružilo podršku Udruženju inženjera tehnologije iz Republike Srpske koje je planiralo posjetu pokrajini Baden-Virtemberg za period 21. - 23.04.2016. godine. Podrška Predstavništva se odnosila na posredovanje u ostvarivanju kontakata sa kompanijama iz regije grada Štutgarta čije proizvodne pogone bi oni željeli da posete. Iz organizacionih razloga Udruženje je ovu posjetu odgodilo za septembar, s obzirom na to da nije lako organizovati posjete proizvodnim pogonima za velike delegacije. Predstavništvo će Udruženju inženjera i ubuduće biti na raspolaganju za pomoć u organizaciji njihove posjete u septembru.
- U vezi sa navedenim, 6.6.2016. godine Predstavništvo je posjetio gospodin Ratko Trivunić iz Udruženja inženjera tehnologije Republike Srpske koji je lično zamolio da mu se pomogne u organizaciji dolaska delegacije ovog udruženja u Štuttgart u septembru tekuće godine. Predstavništvo je uputilo upite kompanijama koje su oni označili kao interesantne, kao i Univerzitetu u Hohenhajmu i ugovorilo termin za posjetu delegacije pivari „STUTTGARTERHOFBRÄU“ 22.09.2016. godine.
- Dana 22.02.2016. godine održan je sastanak sa gospođom Barbarom Efenberg u prostorijama Privredne komore regije Štuttgart u vezi sa održavanjem međunarodnog sajma za obradu metala AMB u periodu od 13. do 17.09.2016. godine, i organizovanjem posjete privrednika RS ovom sajmu kao i bilateralnih susreta sa privrednicima Njemačke za vrijeme sajma.
- Predstavništvo je svim svojim kontaktima (privrednicima, udruženjima, građanima i drugim asocijacijama) koje bi mogle da budu zainteresovane za proizvodni program firme „Ljekobilje“ Ljubinje, proslijedilo njene promotivne brošure i ponude u cilju promocije domaćih proizvoda u SR Njemačkoj.
- Prilikom posjete Švajcarskoj 12.03.2016. godine šef predstavništva se sastao sa predsjednikom Udruženja srpskih privrednika Švajcarske gospodinom Stojanom Stevanovićem, a sa kojim je razgovarao o predstojećem Sajmu srpske privrede u Švajcarskoj koji ovo Udruženje organizuje zajedno sa diplomatsko-konzularnim predstavništvima Republike Srbije u Švajcarskoj.
- Predstavništvu se dana 21.03.2016. godine obratila direktorka firme „Nikola Tesla Bileća“ gospođa Persa Klimenta za pomoć u ispitivanju statusa firme sa kojom sarađuju „KlausSteilmannGmbH“ zbog poteskoća u naplati potraživanja koje imaju sa pomenutom firmom. Predstavništvo je pružilo informativno-savjetodavnu podršku u navedenom slučaju, te je na molbu gospođe Klimente, dana 19.04.2016. godine obavijestilo Privrednu komoru Dortmundu o pokrenutom stečajnom postupku nad firmom „KlausSteilmannGmbH“ sa kojom firma „Nikola Tesla“ d.o.o. Banja Luka, organizaciona jedinica Bileća, ima potpisani ugovor o saradnji i na osnovu kojeg firma iz Bileće ima značajan iznos nenaplaćenih

potraživanja zbog čega je došlo do štrajka i obustave rada u ovoj firmi. U ovom istom periodu Prestavništvo je organizovalo posjetu i susrete sa ministrom Klokićem, koji je prisustovao prezentaciji u udruženju poljoprivednika Baden-Virtemberga. Organizovan je i sastanak sa predstavnicima Privredne komore regije Štugart.

Dakle, Vlada RS i Predstvaništvo, tokom posmatranog perioda, činili su brojne aktivnosti na povezivanju privrede RS i SR Njemačke, koliko je to bilo moguće, a sve u cilju poboljšanja međunarodne razmjene između navedenih zemalja. Prema ocjeni Instituta, Predstavništvo je značajno pomoglo privrednicima iz RS skoro u svim sektorima (metalskom, tekstilnom, poljoprivrednom, prehrambrenom, energetskom, itd...) da budu prisutni na tržištu SR Njemačke i na taj način ostvare značajan promet, što svakako i jeste smisao postojanja prestavništava RS u odabranim zemljama svijeta.

1.1. Organizovanje i normativno funkcionisanje predstavništava Republike Srpske sa osvrtom na Predstavništvo u SR Njemačkoj

Predstavništva Republike Srpske imaju za cilj ekonomsku promociju Republike Srpske u inostranstvu, dovođenje stranih investitora koji bi svojim uloženim kapitalom otvorili nova radna mjesta i unaprijedili život građana Republike Srpske, što znači uvećanje bogatstva ekonomije RS, kao i bogatstva svakog građanina. Posmatrajući izvozni aspekt, otvaranje predstavništva u inostranstvu značajno je i za privrednike iz Republike Srpske, koji imaju mogućnosti izvoza svojih proizvoda i usluga. Predstavništvo otvara mogućnosti bolje analize tržišta stranih zemalja kako bi privrednici iz Republike Srpske što uspešnije plasirali svoje proizvode i usluge. Pored navedenog, predstavništva obavljaju aktivnosti u svrhu unapređenje naučno-tehničke, kulturne, socijalne, informativne, prosvjetne, sportske i druge saradnje sa subjektima u inostranstvu.

Način formiranja, organizacija i rad predstavništva, centra, ustanove ili drugog oblika organizovanja u inostranstvu, koje osniva Vlada Republike Srpske, propisuje se Uredbom o uslovima za formiranje i rad predstavništava Republike Srpske u inostranstvu („Službeni glasnik RS“, br. 45/08 i 68/10). Institut smatra da bi ovakva pitanja trebalo urediti zakonom, najmanje entitetskim zakonom, zarad veće transparentnosti trošenja finansijskih sredstva, koja su odobrena za rad predstavništava RS.

Predstavništvom rukovodi šef, koji je odgovoran za zakonitost njegovog rada. Šefa predstavništva postavlja predsjednik Republike Srpske, na period od četiri godine, na prijedlog Vlade. Šef predstavništva bira se iz reda istaknutih privrednih, kulturnih, sportskih i naučnih radnika, koji moraju da imaju visoke moralne i stručne kvalitete i da budu dobri poznavaoци privrednih i kulturnih prilika u odnosnoj zemlji.

Republika Srpska je član Skupštine evropskih regiona koja pruža podršku regijama u procesu evropskog proširenja, a, zahvaljujući članstvu u ovoj organizaciji, ima pravo da u inostranstvu otvara privredna predstavništva. Aktivna predstavništva Republike Srpske u inostranstvu su:

- Predstavništvo Republike Srpske u Briselu, Kraljevina Belgija,
- Predstavništvo Republike Srpske u Jerusalimu, Država Izrael,
- Predstavništvo Republike Srpske u Vašingtonu, SAD,

- Predstavništov Republike Srpske u Moskvi, Ruska Federacija,
- Predstavništvo Republike Srpske u Beogradu, Republika Srbija,
- Predstavništvo Republike Srpske u Štutgartu, Savezna Republika Njemačka,
- Predstavništvo Republike Srpske u Beču, Republika Austrija,
- Predstavništvo Republike Srpske u Solunu, Republika Grčka.

1.2. Finansiranje predstavništva u SR Njemačkoj

Prema članu 13. Uredbe o uslovima za formiranje i rad predstavištva Republike Srpske u inostranstvu sredstva za finansiranje rada predstavništava obezbjeđuju se u budžetu Republike Srpske, odnosno u okviru budžetskih sredstava stavljenih na raspolaganje ministarstvu, za svaku fiskalnu godinu, u skladu sa propisima o izvršenju budžeta Republike Srpske.

Sredstva se doznačavaju na račun predstavništva u odnosnoj državi. Odobrenje budžetskih sredstava predstavništvu vrši se kvartalno, na osnovu odluke Vlade, a njihova doznaka vrši se mjesечно.

Ova pitanja uređuju se politikom Vlade Republike Srpske o čemu Vlada redovno izvještava Narodnu skupštinu Republike Srpske, što zapravo i predstavlja vid transparentnog trošenja finansijskih sredstava.

2. Opšti podaci o spoljnotrgovinskoj razmjeni Republike Srpske

2.1. Spoljnotrgovinska razmjena Republike Srpske sa inostranstvom

Tabela 1. Bilans spoljnotrgovinske razmjene sa inostranstvom.

Bilans robne razmjene sa inostranstvom (u KM) .000					
Godina	Izvoz	Uvoz	Obim robne razmjene	Saldo robne razmjene	Pokrivenost uvoza izvozom
2001	598 829	1 697 455	2 296 284	-1 098 626	35,30%
2002	565 647	2 164 367	2 730 014	-1 598 720	26,10%
2003	610 668	2 277 608	2 888 276	-1 666 940	26,80%
2004	842 920	2 702 771	3 545 691	-1.859.851	31,20%
2005	1 130 518	2 953 177	4 083 695	-1 822 659	38,30%
2006	1 540 236	2 760 163	4 300 399	-1.219.927	55,80%
2007	1 671 601	3 347 925	5 019 526	-1.676.324	49,90%
2008	1 921 837	4 146 519	6 068 356	-2.224.682	46,30%
2009	1 672 915	3 567 879	5 240 794	-1 894 964	46,90%
2010	2 177 809	4 053 084	6 230 893	-1 875 275	53,70%
2011	2 560 808	4 577 526	7 138 334	-2 016 718	55,90%
2012	2 374 737	4 487 548	6 862 285	-2 112 811	52,90%
2013	2 604 090	4 557 635	7 161 725	-1 953 545	57,10%
2014	2 692 013	4 946 061	7 638 074	-2 254 048	54,40%
2015	2 613 924	4 369 179	6 983 103	-1 755 255	59,80%
2016	2 869 101	4 426 945	7 296 046	-1 557 844	64,80%
2017	3 476 889	4 857 578	8 334 467	-1 380 689	71,60%

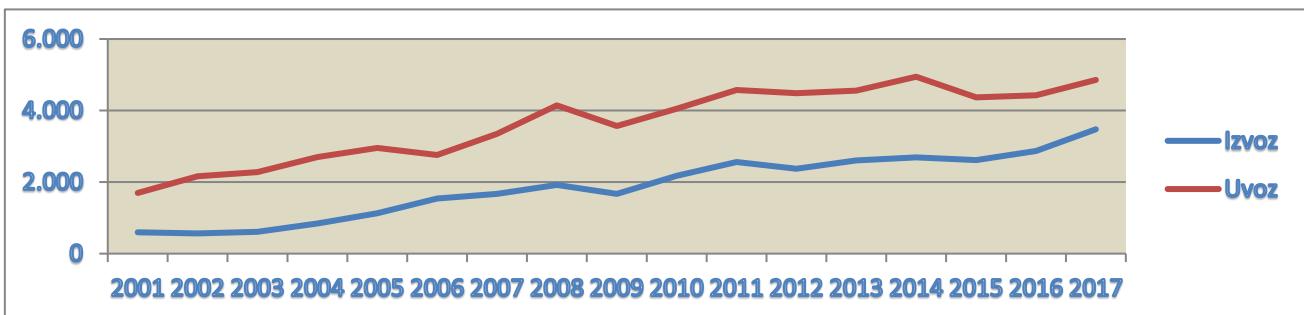
Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, [Statistički godišnjak za 2017. godinu](#).

Analizirajući bilans robne razmjene Republike Srpske sa inostranstvom konstatujemo sljedeće.

- Republika Srpska u svim posmatranim godinama bilježi deficit u spoljnotrgovinoj razmjeni sa inostranstvom. Najveći deficit zabilježen je u 2014. godini. Narednih godina spoljnotrgovinski deficit se smanjivao kao posljedica bržeg rasta izvoza u odnosu na uvoz Republike Srpske. Negativan saldo spoljnotrgovinske razmjene je smanjen za 38,75% u 2017. godini u odnosu na 2014. godinu.
- U posmatranim godinama pokrivenost uvoza izvozom bilježi rast, u prvoj posmatranoj godini je iznosila 35,30%, dok je u 2017. godini Republika Srpska ostvarila najveću pokrivenost uvoza izvozom od 71,60%.
- Obim robne razmjene se povećavao iz godine u godinu, izuzev u 2009. godini kada je, zbog svjetske finansijske krize, opao obim robne razmjene. Robna razmjena se povećala više od tri puta u odnosu na baznu 2001. godinu. Povećani obim robne razmjene doprinio je rastu i razvoju privredne aktivnosti Republike Srpske.

- U 2001. godini izvoz iz Republike Srpske je iznosio 598 829 000 KM, dok je u zadnjoj posmatranoj godini iznosio 3 476 889 000 KM, što predstavlja povećanje od 480,61%. U prethodnoj godini izvoz je povećan za 21,18%.
- Uvoz u Republiku Srpsku je povećan za 9,73% u 2017. godini u odnosu na prethodnu 2016. godinu, dok je, u odnosu na baznu 2001. godinu, povećan za 186,17%.

Grafikon 1. Kretanje uvoza i izvoza Republike Srpske od 2001. do 2017. (u milionima KM).

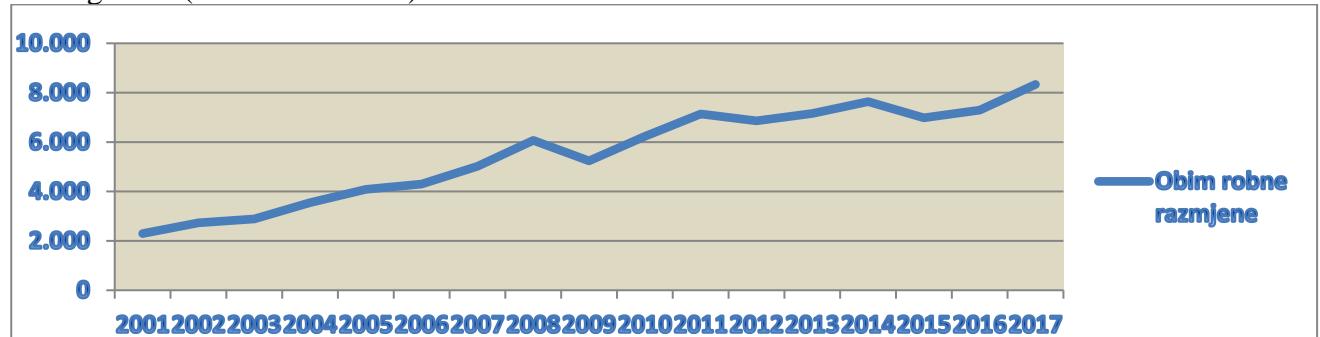

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, [Statistički godišnjak za 2017. godinu](#).

Važno je naglasiti, a što potvrđuju navedeni podaci koji se tiču izvoza iz RS i uvoza u Republiku Srpsku u prethodnoj godini (2017.) najpovoljniji do sada, a iznosio je:

- 3 476 889 000 KM, dok je u istom periodu uvezeno robe u iznosu od 4 857 578 000 KM.

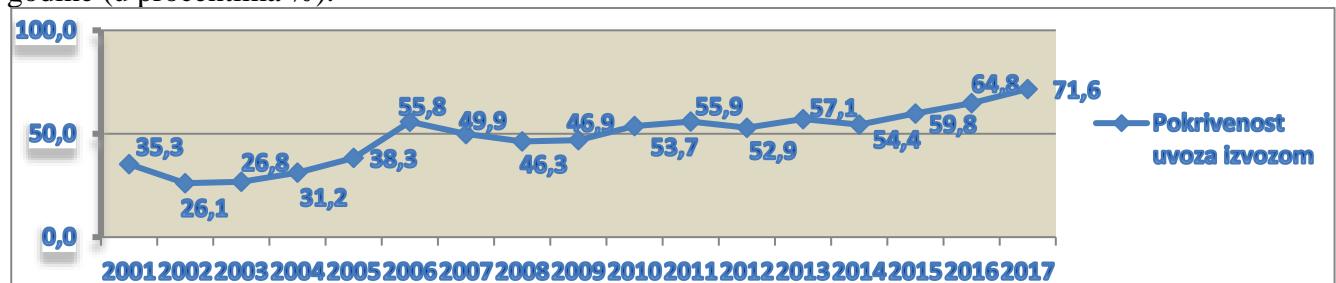
Grafikon 2. Kretanje obima robne razmjene Republike Srpske sa inostranstvom od 2001. do 2017. godine (u milionima KM).

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, [Statistički godišnjak za 2017. godinu](#).

Obim robne razmjene Republike Srpske sa inostranstvom u 2017. godini iznosio je 8 334 467 000 KM.

Grafikon 3. Pokerivenost uvoza izvozom Republike Srpske sa inostranstvom od 2001. do 2017. godine (u procentima %).

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, [Statistički godišnjak za 2017. godinu](#).

3. Spoljnotrgovinska razmjena Republike Srpske i SR Njemačke

Tabela 2. Spoljnotrgovinska razmjena Republike Srpske i SR Njemačke u periodu od 2003. do 2017. (u hiljadama KM).

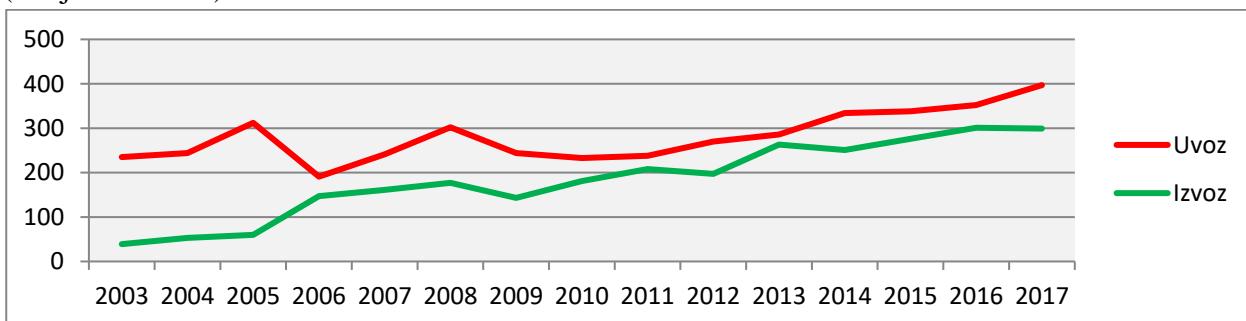
Njemačka			Obim robne razmjene	Saldo robne razmjene	Pokrivenost uvoza izvozom
Godina	Izvoz	Uvoz			
2003	39 043	235 306	274.349	- 196 263	16,59%
2004	53 503	244 592	298.095	- 191 089	21,87%
2005	60 074	312 187	372.261	- 252 113	19,24%
2006	147 634	191 680	339.314	- 44 046	77,02%
2007	161 553	241 263	402.816	- 79 710	66,96%
2008	177 594	302 021	479.615	- 124 427	58,80%
2009	143 824	244 407	388.231	- 100 583	58,85%
2010	181 613	233 041	414.654	- 51 428	77,93%
2011	208 726	238 888	447.614	- 30 162	87,37%
2012	197 076	270 356	467.432	- 73 280	72,89%
2013	263 328	286 109	549.437	- 22 278	92,04%
2014	251 181	334 424	585.605	- 83 243	75,11%
2015	276 714	338 912	615.626	- 62 198	81,65%
2016	301 350	352 678	654.028	- 51 328	85,45%
2017	299 197	397 612	696.809	-98 414	75,20%

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, [Statistički godišnjak za 2017. godinu](#).

Njemačka je najzanačajniji spoljnotrgovinski partner Republike Srpske. Njeni investitori sarađuju sa privredom Republike Srpske. Obim robne razmjene porastao je za 153,99% u 2017. godini, u odnosu na baznu 2003. godinu. Od toga izvoz je porastao za 666,33% a uvoz za 68,98%. Nakon svjetske finansijske krize 2008. godine, dolazi do smanjenja obima robne razmjene za 19,05%. Bilo je poteškoća i činjeni su naporci da se obim razmjene ostvari na nivo prije svjetske finansijske krize tek nakon 4 godine.

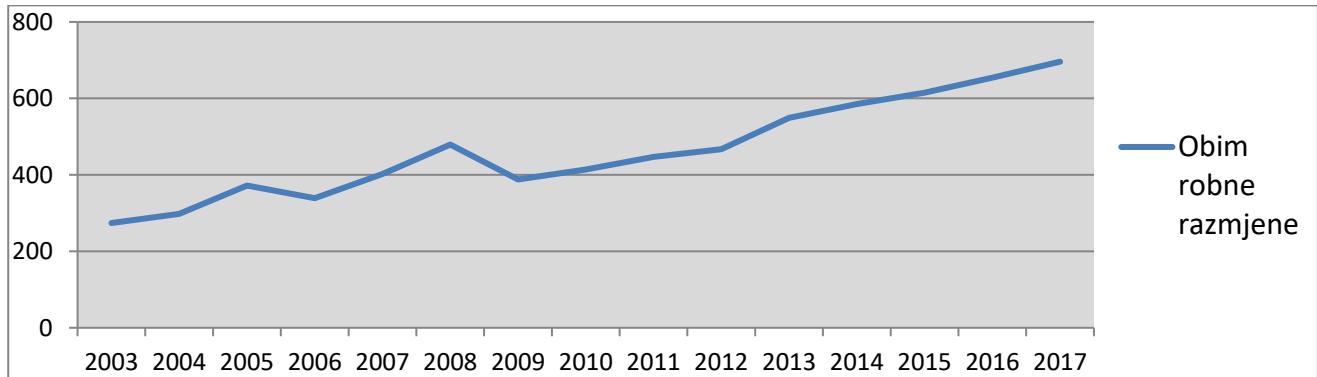
U zadnjih 5 godina (od 2012. godine) izvoz iz Republike Srpske u SR Njemačku porastao je za sto (100) miliona KM u apsolutnom iznosu, procentualno 51,82%, uvoz za 47,07% a obim robne razmjene za 49,07%.

Grafikon 4. Uvoz i izvoz Republike Srpske i SR Njemačke u periodu od 2003. do 2017. godine (u hiljadama KM).

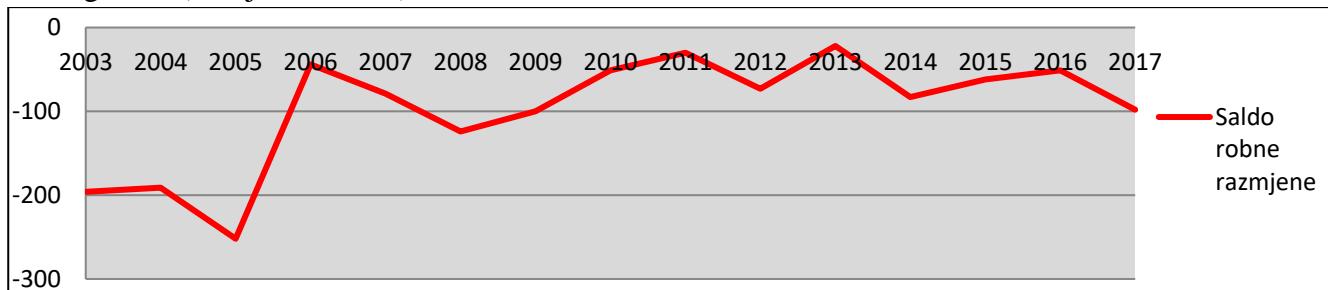
Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, [Statistički godišnjak za 2017. godinu](#).

Grafikon 5. Obim robne razmjene Republike Srpske i SR Njemačke u periodu od 2003. do 2017. godine (u hiljadama KM).

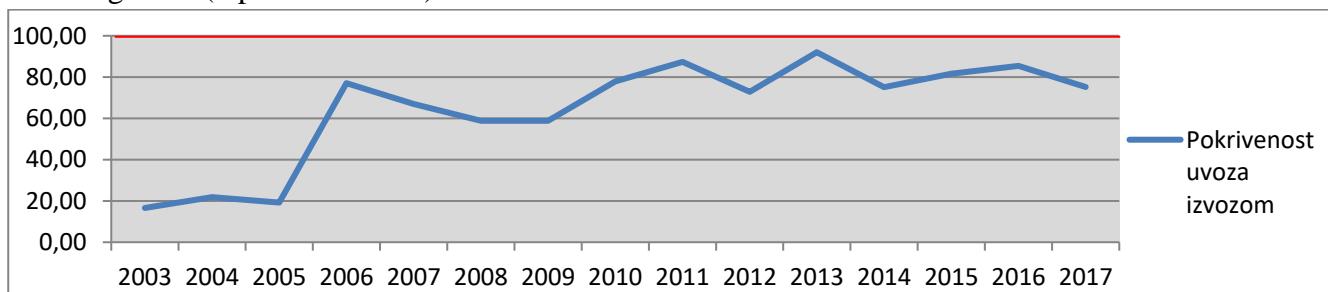
Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, [Statistički godišnjak za 2017. godinu](#).

Grafikon 6. Saldo robne razmjene Republike Srpske i SR Njemačke u periodu od 2003. do 2017. godine (u hiljadama KM).

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, [Statistički godišnjak za 2017. godinu](#)

Grafikon 7. Pokrivenost uvoza izvozom Republike Srpske u SR Njemačku u periodu od 2003. – 2017. godine (u procentima %).

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, [Statistički godišnjak za 2017. godinu](#).

3.1. Spoljnotrgovinska razmjena Republike Srpske i SR Njemačke prema područjima KD

U skladu sa raspoloživim podacima, analiziraćemo spoljnotrgovinsku razmjenu RS i SR Njemačke.

Tabela 3. Izvoz i uvoz Republike Srpske u SR Njemačku prema području klasifikacije djelatnosti od 2015. do 2017. godine, zaključno sa prvom polovinom 2018. godine.

Područja KD	Izvoz u 000 KM				Uvoz u 000 KM			
	2015	2016	2017	I-VI 2018	2015	2016	2017	I-VI 2018
UKUPNO	276.714	301.350	299.198	162.524	338.912	352.678	394.631	216.545
Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	4.856	7.063	9.441	2.457	10.720	3.392	4.088	1.563
Vađenje ruda i kamena	0	0	3	0	4.761	2.783	4.175	2.221
Prerađivačka industrija	269.001	291.251	286.515	159.151	322.060	344.492	385.747	212.556
Proizvodnja i snabdijevanje elektičnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	-	-	-	-	-	-	-	-
Snabdijevanje vodom; kanalizacija, upravljanje otpadom i djelatnosti sanacije životne sredine	2.842	3.004	3.106	865	217	47	66	22
Informacije i komunikacije	15	33	133	51	1.040	1.838	550	183
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	-	-	-	-	114	126	4	-
Umjetnost, zabava i rekreacija	-	-	-	-	0	-	0	0
Ostale uslužne djelatnosti	-	-	-	-	-	-	-	-
Neraspoređeno	-	-	-	-	-	-	-	-

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske

Tabela 4. Obim i saldo spoljnotrgovinske razmjene Republike Srpske i SR Njemačke prema području klasifikacije djelatnosti od 2015. do 2017. godine, zaključno sa prvom polovinom 2018. godine.

Područja KD	Obim robne razmjene u 000 KM				Slado spoljne trgovine u 000 KM			
	2015	2016	2017	I-VI 2018	2015	2016	2017	I-VI 2018
UKUPNO	615.626	654.028	693.828	379.068	-62.199	-51.327	-95.433	-54.021
Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	15.576	10.455	13.529	4.020	-5.864	3.671	5.352	894
Vađenje ruda i kamena	4.761	2.783	4.177	2.221	-4.761	-2.783	-4.172	-2.221
Prerađivačka industrija	591.060	635.743	672.261	371.707	-53.059	-53.241	-99.232	-53.406
Proizvodnja i snabdijevanje elektičnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	-	-	-	-	-	-	-	-
Snabdijevanje vodom; kanalizacija, upravljanje otpadom i djelatnosti sanacije životne sredine	3.059	3.052	3.173	887	2.624	2.957	3.040	843
Informacije i komunikacije	1.056	1.870	684	233	-1.025	-1.805	-417	-132
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	-	-	-	-	-	-	-	-
Umjetnost, zabava i rekreacija	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostale uslužne djelatnosti	-	-	-	-	-	-	-	-
Neraspoređeno	-	-	-	-	-	-	-	-

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske.

Podaci Zavoda za statistiku RS, posmatrajući ih po djelatnostima, a primjenjuju se klasifikovani po djelatnosti BiH (KD BiH) zasnovani na evropskoj klasifikaciji NACE Rev. 2, koja je obavezna za zemlje članice Evropske unije potvrđuju da sektor sa najvećim obimom robne razmjene je sektor prerađivačke industrije. U navedenom sektoru ostvareno je preko 90%

ukupnog obima robne razmjene prema ovoj klasifikaciji. U posmatranom seoktru Republika Srpska bilježi deficit u spoljnotrgovinskoj razmjeni sa Njemačkom.

3.2. Spoljnotrgovinska razmjena Republike Srpske i SR Njemačke prema SMTK

Tabela 5. Izvoz i uvoz Republike Srpske u SR Njemačku prema Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji od 2015. do 2017. godine, zaključno sa prvom polovinom 2018. godine.

Sektori SMTK	Izvoz u 000 KM				Uvoz u 000 KM			
	2015	2016	2017	I-VI 2018	2015	2016	2017	I-VI 2018
Ukupno	276.714	301.350	299.198	162.524	338.912	352.678	394.631	216.545
Hrana i životinje	8.253	8.196	10.244	5.837	42.490	36.630	42.312	18.286
Piće i duvan	28	827	2.502	1.484	1.674	1.616	1.739	790
Sirove materije nejestive, osim goriva	29.706	33.595	36.807	15.839	6.300	5.071	4.001	1.694
Mineralna goriva i maziva	18.723	11.173	2.488	1.329	7.851	5.831	9.204	4.027
Životinjska i biljna ulja, masti i voskovi	-	-	-	-	1.180	1.309	1.575	660
Hemski proizvodi	1.905	4.925	8.964	2.093	68.405	79.235	80.255	45.470
Proizvodi razvrstani prema materijalu	39.518	52.403	46.221	27.947	69.631	74.288	80.689	46.100
Mašine i transportna sredstva	24.844	34.370	43.377	26.654	123.163	126.598	153.425	88.831
Razni gotovi proizvodi	153.737	155.861	148.594	81.341	18.219	22.099	21.431	10.687
Proizvodi i transakcije, nespomenuti	-	-	-	-	-	-	-	-

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske.

Tabela 6. Obim i saldo spoljnotrgovinske razmjene Republike Srpske i SR Njemačke prema Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji od 2015. do 2017. godine, zaključno sa prvom polovinom 2018. godine.

Sektori SMTK	Obim robne razmjene u 000 KM				Saldo spoljne trgovine u 000 KM			
	2015	2016	2017	I-VI 2018	2015	2016	2017	I-VI 2018
Ukupno	615.626	654.028	693.828	379.068	-62.199	-51.327	-95.433	-54.021
Hrana i životinje	50.743	44.825	52.556	24.123	-34.237	-28.434	-32.067	-12.450
Piće i duvan	1.702	2.443	4.241	2.274	-1.646	-789	763	694
Sirove materije nejestive, osim goriva	36.007	38.666	40.808	17.533	23.406	28.524	32.806	14.144
Mineralna goriva i maziva	26.574	17.004	11.692	5.356	10.873	5.342	-6.716	-2.698
Životinjska i biljna ulja, masti i voskovi	1.180	1.309	1.575	660	-1.180	-1.309	-1.575	-660
Hemski proizvodi	70.310	84.161	89.219	47.562	-66.500	-74.310	-71.291	-43.377
Proizvodi razvrstani prema materijalu	109.149	126.691	126.911	74.047	-30.114	-21.885	-34.468	-18.153
Mašine i transportna sredstva	148.007	160.969	196.802	115.485	-98.319	-92.228	-110.048	-62.177
Razni gotovi proizvodi	171.956	177.960	170.024	92.028	135.517	133.762	127.163	70.654
Proizvodi i transakcije, nespomenuti	-	-	-	-	-	-	-	-

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske.

Prema Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji, razni gotovi proizvodi čine najveću izvoznu stavku u Njemačku. U prethodnoj 2017. godini sektor raznih gotovih proizvoda činio je 49,66% ukupnog izvoza, dok su u istoj godini u ukupnom uvozu učestvovali sa 5,43%. U prvoj polovini 2018. godine sektor raznih gotovih proizvoda zadržao je dominantan udio u ukupnom izvozu od 50,05%. U posmatranom periodu nije došlo do relativnog povećanja uvoza u tom sektoru (4,94% od ukupnog). Ostali sektori su zabilježili znatno manji izvoz, međutim, mogu se

izdovojiti sektori proizvodnje i distribucije mašina i transportnih sredstava, proizvoda razvrstanih prema materijalu, sirove nejestive materije (osim goriva) i hrana i životinje.

Prema ovoj klasifikaciji, najveći uvoz ostvaren je u sektoru mašina i transportnih sredstava, koji je u prethodnoj 2017. godini, činio 38,88% ukupnog uvoza iz Njemačke. U prvoj polovini 2018. godine, navedeni sektor čini 41,02% ukupnog uvoza. Njemačka je jedna od zemalja sa najrazvijenijim sektorom za proizvodnju i distribuciju mašina i transportnih sredstava, s obzirom na to da u Republici Srpskoj nisu dovoljno razvijeni tahnički i tehnološki kapaciteti za njihovu proizvodnju (pogotovo kad su u pitanju transportna sredstva) a bez njih je nemoguće obavljati privrednu aktivnost).

Kada se sve uzme u obzir, možemo zaključiti da je uvoz u navedenom sekotru opravдан.

Ostali sektori u kojima je zabilježen nešto veći uvoz (daleko manji u odnosu na sektor mašina i transportnih sredstava) su: hemijski proizvodi, proizvodi razvrstani prema materijalu, hrana i životinje i razni gotovi proizvodi.

Najveći obim spoljnotrgovinske razmjene zadnje tri godine, zaključno i sa prvom polovicom 2018. godine, ostvaren je u sekotrima mašina i transportnih sredstava, raznih gotovih proizvoda, proizvoda razvrstanih prema materijalu i hemijskih proizvoda.

Obim robne razmjene veći je za 12,70% u godinama 2015,2016,2017. Prema Standardnoj međunarodnoj klasifikaciji, Republika Srpska bilježi spoljnotrgovinski deficit sa SR Njemačkom u većini sekotra, osim sektora raznih gotovih proizvoda i sekotra sirovih nejestivih materija (osim goriva).

3.3. Spoljnotrgovinska razmjena Republike Srpske i SR Njemačke prema GIG

Tabela 7. Izvoz i uvoz Republike Srpske u SR Njemačku prema glavnim industrijskim grupacijama u periodu od 2015. do 2017. godine, zaključno sa prvom polovinom 2018. godine.

GIG	Izvoz u 000 KM				Uvoz u 000 KM			
	2015	2016	2017	I-VI 2018	2015	2016	2017	I-VI 2018
Ukupno	276.714	301.350	299.198	162.524	338.912	352.678	394.631	216.545
Energija	18.723	11.173	2.488	1.329	7.386	5.457	8.808	3.641
Intermedijarni proizvid, osim energije	61.829	72.439	75.797	40.005	96.233	102.054	106.729	61.704
Kapitalni proizvodi	37.048	50.219	56.567	34.619	121.183	125.717	153.465	88.497
Trajni proizvid za široku potrošnju	46.828	55.753	57.978	33.195	2.213	2.815	4.592	1.798
Netrajni proizvid za široku potrošnju	104.573	101.667	93.688	49.997	99.807	111.232	116.327	59.137
Neraspoređeno	7.713	10.099	12.680	3.378	12.092	5.403	4.709	1.768

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske.

Tabela 8. Obim i saldo spoljnotrgovinske razmjene Republike Srpske i SR Njemačke prema glavnim industrijskim grupacijama u periodu od 2015. do 2017. godine, zaključno sa prvom polovinom 2018. godine.

GIG	Obim robne razmjene u 000 KM				Saldo robne razmjene u 000 KM			
	2015	2016	2017	I-VI 2018	2015	2016	2017	I-VI 2018
Ukupno	615.626	654.028	693.828	379.068	-62.199	-51.327	-95.433	-54.021
Energija	26.109	16.630	11.296	4.970	11.337	5.716	-6.320	-2.312
Intermedijarni proizvid, osim energije	158.061	174.492	182.526	101.709	-34.404	-29.615	-30.932	-21.699
Kapitalni proizvodi	158.231	175.936	210.032	123.116	-84.134	-75.497	-96.898	-53.878
Trajni proizvid za široku potrošnju	49.041	58.567	62.570	34.993	44.615	52.938	53.386	31.397
Netrajni proizvid za široku potrošnju	204.380	212.899	210.015	109.134	4.766	-9.565	-22.639	-9.139
Neraspoređeno	19.805	15.503	17.389	5.146	-4.379	4.696	7.971	1.610

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske.

Posmatrano prema glavnim industrijskim grupacijama (ekonomskoj namjeni), najveći izvoz ostvaren je u sektoru netrajnih proizvoda za široku potrošnju. U prethodnoj 2017. godini izvoz navedenog sektora čini 31,31% ukupnog izvoza, dok u prvoj polovini 2018. godine taj procenat iznosi 30,76%. U odnosu na 2015. godinu, izvoz netrajnih proizvoda za široku potrošnju se smanjio za 10,41%. Izvoz energije se smanjio za 86,71% dok je u svim ostvarenim sektorima zabilježeno povećanje izvoza u datom periodu i to: sektori intermedijarni proizvodi 22,59%, kapitalni proizvodi 52,69%, trajni proizvodi za široku potrošnju 23,81% i neraspoređeni proizvodi 64,40%. U prethodnoj godini sektor kapitalnih proizvoda čini najveću uvoznu stavku iz Njemačke sa učešćem od 38,89%. Ostala dva sekotra kod kojih je zabilježen veći uvoz su netrajni proizvodi za široku potrošnju 29,48% i intermedijarni proizvodi 27,05%. I u prvoj polovini 2018. godine, dominantan je uvoz iz navedena (3) tri sektora, dok je uvoz u ostalim sektorima prema ovoj klasifikaciji znatno manji. Najveći suficit u spoljnotrgovinskoj razmjeni sa Njemačkom, prema ovoj klasifikaciji spoljne trgovine, ostvaren je u robnoj razmjeni trajni proizvodi za široku potrošnju. Suficit u robnoj razmjeni navedenih proizvoda se povećao za 19,66% od 2015. do 2017. godine. U sektoru energije Republika Srpska je bilježila suficit u spoljnoj trgovini sa Njemačkom u 2015. i 2016. godini, dok je u 2017. godini, kao posljedica smanjenog izvoza, ostvaren deficit u spoljnotrgovinskoj razmjeni navedenog sektora.

3.4. Spoljnotrgovinska razmjena Republike Srpske i SR Njemačke prema glavnim TG.

Tabela 9. Najzastupljenije tarifne glave u spoljnotrgovinskoj razmjeni Republike Srpske i SR Njemačke u 2017. godini.

Tarifne glave	Iznos u 000 KM
87. Vozila, osim željezničkih ili tramvajskih i dijelovi za njih	93.581
84. Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i mehanički uređaji. Njihovi dijelovi	90.943
94. Namještaj, madraci, kreveti, svjetiljke, montažne zgrade	64.593
64. Obuća, nazuvci i slični proizvodi i dijelovi tih proizvoda	56.281
44. Drvo i proizvodi od drveta	48.154
39. Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	41.571
30. Farmaceutski proizvodi	30.953
73. Proizvodi od gvožđa i čelika	27.236
60. Pleteni ili heklani materijal	18.221
2. Meso i jestivi klanički proizvodi	15.764
Ostale tarifne glave	209.513

Izvor: Ministarstva trgovine i turizma Republike Srpske; Spoljnotrgovinski promet Republike Srpske (januar - decembar 2017. godine).

Tabela 10. Uvoz i izvoz najzastupljenijih tarifnih glava u spoljnotrgovinskoj razmjeni Republike Srpske i SR Njemačke u 2017. godini (u hiljadama KM).

Najzastupljenije uvozne tarifne glave		Najzastupljenije izvozne tarifne glave	
87. Vozila, osim željezničkih ili tramvajskih i dijelovi za njih	91.527	94. Namještaj, madraci, kreveti, svjetiljke, montažne zgrade	61.962
84. Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i mehanički uređaji, njihovi dijelovi	52.408	64. Obuća, nazuvci i slični proizvodi i dijelovi	55.153
39. Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	31.536	44. Drvo i proizvodi od drveta	46.017
30. Farmaceutski proizvodi	27.845	84. Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i dr.	38.534
60. Pleteni ili kačkani materijal	18.218	73. Proizvodi od gvožđa i čelika	20.083
2. Meso i jestivi klanički proizvodi	15.764	61. Odjeća i pribor za odjeću, pleteni ili kačkani	13.047
85. Elektične mašine i oprema i njihovi dijelovi. Aparati za snimanje	12.423	39. Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	10.035
41. Sirova koža s dlakom ili bez dlake (osim krvna) i štavljenja koža	10.175	62. Odjeća i pribor za odjeću osim pleteni ili kačkani	5.868
27. Sirova nafta, elektična energija, mineralna goriva, ulja i dr.	9.204	38. Razni proizvodi hemijske industrije	4.690
38. Razni proizvodi hemijske industrije	8.403	8. Jestivo voće i orašasti plodovi, kore agruma, dinja i lubenica	4.030
Ostale tarifne glave	120.109	Ostale tarifne glave	39.779

Izvor: Ministarstva trgovine i turizma Republike Srpske; Spoljnotrgovinski promet Republike Srpske (januar - decembar 2017. godine).

Tabela 11. Najzastupljenije tarifne glave u spoljnotrgovinskoj razmjeni Republike Srpske i SR Njemačke u 2016. godini.

Tarifne glave	Iznos u 000 KM
87 Vozila, osim željezničkih ili tramvajskih i dijelovi za njih	77.553
84 Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i mehanički uređaji. Njihovi dijelovi	70.183
64. Obuća, nazuvci i slični proizvodi i dijelovi tih proizvoda	63.998
94. Namještaj, madraci, kreveti, svjetiljke, montažne zgrade	61.452
44. Drvo i proizvodi od drveta	49.207
39. Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	38.236
30. Farmaceutski proizvodi	28.938
73. Proizvodi od gvožđa i čelika	28.594
27. Sirova nafta, elektična energija, mineralna goriva i ulja	17.004
2. Meso i jestivi klanički proizvodi	16.782
Ostale tarifne glave	202.021

Izvor: Ministarstvo trgovine i turizma Republike Srpske; Spoljnotrgovinski promet Republike Srpske (januar - decembar 2016. godine).

Tabela 12. Uvoz i izvoz najzastupljenijih tarifnih glava u spoljnotrgovinskoj razmjeni Republike Srpske i SR Njemačke u 2016. godini (u hiljadama KM).

Najzastupljenije uvozne tarifne glave		Najzastupljenije izvozne tarifne glave	
87. Vozila, osim željezničkih ili tramvajskih i dijelovi za njih	75.633	64. Obuća, nazuvci i slični proizvodi i dijelovi	61.863
84. Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i mehanički uređaji, njihovi dijelovi	40.469	94. Namještaj, madraci, kreveti, svjetiljke, montažne zgrade	59.269
39. Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	30.352	44. Drvo i proizvodi od drveta	46.305
30. Farmaceutski proizvodi	27.240	84. Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i dr.	29.713
2. Meso i jestivi klanički proizvodi	16.782	73. Proizvodi od gvožđa i čelika	22.449
60. Pleteni ili kačkani materijal	14.520	61. Odjeća i pribor za odjeću, pleteni ili kačkani	14.644
41. Sirova koža s dlakom ili bez dlake (osim krvnog) i štavljena koža	11.777	27. Sirova nafta, elektična energija, mineralna goriva i ulja	11.173
85. Elektične mašine i oprema i njihovi dijelovi. Aparati za snimanje	11.736	39. Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	7.884
38. Razni proizvodi hemijske industrije	10.126	62. Odjeća i pribor za odjeću osim pleteni ili kačkani	6.668
40. Kaučuk i proizvodi od kaučuka	9.253	99. Igračke, rekviziti za društvene igre i sport	4.602
Ostale tarifne glave	105.731	Ostale tarifne glave	36.779

Izvor: Ministarstvo trgovine i turizma Republike Srpske; Spoljnotrgovinski promet Republike Srpske (januar - decembar 2016. godine).

Tabela 13. Najzastupljenije tarifne glave u spoljnotrgovinskoj razmjeni Republike Srpske i SR Njemačke u 2015. godini.

Tarifne glave	Iznos u 000 KM
84 Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i mehanički uređaji. Njihovi dijelovi	68.353
64. Obuća, nazuvci i slični proizvodi i dijelovi tih proizvoda	68.088
87. Vozila, osim željezničkih ili tramvajskih i dijelovi za njih	64.931
94. Namještaj, madraci, kreveti, svjetiljke, montažne zgrade	48.453
44. Drvo i proizvodi od drveta	40.332
39. Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	36.580
30. Farmaceutski proizvodi	28.436
27. Sirova nafta, elektična energija, mineralna goriva i ulja	26.573
73. Proizvodi od gvožđa i čelika	19.692
2 Meso i jestivi klanički proizvodi	17.928
Ostale tarifne glave	183.595

Izvor: Ministarstva trgovine i turizma Republike Srpske; Spoljnotrgovinski promet Republike Srpske (januar - decembar 2015. godine).

Tabela 14. Uvoz i izvoz najzastupljenijih tarifnih glava u spoljnotrgovinskoj razmjeni Republike Srpske i SR Njemačke u 2015. godini (u hiljadama KM).

Najzastupljenije uvozne tarifne glave		Najzastupljenije izvozne tarifne glave	
87. Vozila, osim željezničkih ili tramvajskih i dijelovi za njih	63.175	64. Obuća, nazuvci i slični proizvodi i dijelovi	65.768
84. Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i mehanički uređaji, njihovi dijelovi	48.314	94. Namještaj, madraci, kreveti, svjetiljke, montažne zgrade	47.129
30. Farmaceutski proizvodi	28.362	44. Drvo i proizvodi od drveta	37.071
39. Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	25.905	84. Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i dr.	20.039
2. Meso i jestivi klanički proizvodi	17.928	27. Sirova nafta, elektična energija, mineralna goriva i maziva	18.723
85. Elektične mašine i oprema i njihovi dijelovi. Aparati za snimanje	9.670	61. Odjeća i pribor za odjeću, pleteni ili kačkani	15.458
41. Sirova koža s dlakom ili bez dlake (osim krvnog) i štavljenja koža	9.438	73. Proizvodi od gvožđa i čelika	14.123
60. Pleteni ili kačkani materijali	8.326	39. Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	10.674
40. Kaučuk i proizvodi od kaučuka	8.009	62. Odjeća i pribor za odjeću osim pleteni ili kačkani	7.393
38. Razni proizvodi hemijske industrije	7.900	76. Aluminij i proizvodi od aluminija	4.064
Ostale tarifne glave	106.914	Ostale tarifne glave	28.578

Izvor: Ministarstva trgovine i turizma Republike Srpske; Spoljnotrgovinski promet Republike Srpske (januar - decembar 2016. godine).

U 2015. godini, najveći obim spoljnotrgovinske razmjene sa SR Njemačkom ostvaren je u tarifnoj glavi 84. „Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i mehanički uređaji i njihovi dijelovi“. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda iz te tarifne glave iznosi 41,48%. U narednoj 2016. godini, ostvareno je povećanje obima robne razmjene u iznosu od 2,68% u tarifnoj glavi 84. Uz to, zbog povećanog izvoza (od 48,28%) proizvoda navedene tarifne glave, pokrivenost uvoza izvozom se povećala sa 41,48% koliko je iznosila u 2015. godini, na 73,42% u 2016.

godini. U 2016. godini, najveći obim robne razmjene sa SR Njemačkom ostvaren je u tarifnoj glavi 87. „Vozila, osim željezničkih ili tramvajskih i dijelovi za njih“. Obim robne razmjene vozila i dijelova za njih povećan je za 19,44% u 2016. godini, u odnosu na prethodnu 2015. godinu, od toga mnogo veći dio otpada na uvoz koji čini 97,52% obima robne razmjene vozila i dijelova sa SR Njemačkom. Uvoz vozila i dijelova iz SR Njemačke povećan je za 19,72% u 2016. godini. **Najveći pozitivan saldo spoljnotrgovinske razmjene u 2015. i 2016. godini, između Republike Srpske i SR Njemačke ostvaren je u tarifnim glavama 64. „Obuća, nazuvci i slični proizvodi i dijelovi“, zatim 94. „Namještaj, madraci, kreveti, svjetiljke, montažne zgrade“ i 44. „Drvo i proizvodi od drveta“.**

U 2015. godini izvozu tarifnoj glavi 64. „Obuća, nazuvci i slični proizvodi i dijelovi“ bio je 28 puta veći od uvoza, tj ukupan izvoz je iznosio više od 68 miliona KM, dok je uvoz iznosio oko 2,3 miliona KM. Ostvaren izvoz u tarifnoj glavi 94. „Namještaj, madraci, kreveti, svjetiljke, montažne zgrade“ iznosio je 47 miliona KM, dok je uvoz iznosio 1,3 miliona KM. U tarifnoj glavi 44. „Drvo i proizvodi od drveta“ izvoz je iznosio 37 miliona KM, uvoz 3,2 miliona KM. Proizvodi iz Republike Srpske, iz navedenih tarifnih glava, u 2015. godini su zauzeli dobro mjesto na tržištu SR Njemačke.

U narednoj, 2016. godini, izvoz obuće, nazuvaka i sličnih proizvoda smanjen je za 5,94%, međutim, i pored toga, ostvaren je veliki izvoz od 61 milion KM, dok je uvoz iznosio 2,1 milion KM. Izvoz u tarifnoj glavi 94. „Namještaj, madraci, kreveti, svjetiljke, montažne zgrade“ povećan je za 25,76% u 2016. godini, u odnosu na 2015. godinu. U apsolutnom iznosu izvoz je povećan sa 47 miliona KM (2015) na 59 miliona KM (2016). Izvoz u tarifnoj glavi 44. „Drvo i proizvodi od drveta“ povećan je sa 37 miliona KM (2015) na 46 miliona KM (2016), ili procentualno, to povećanje je iznosilo 25,14%.

Prethodne, 2017. godine, povećan je izvoz u tarifnoj glavi 94. „Namještaj, madraci, kreveti, svjetiljke, montažne zgrade“ za 4,48%, tj. izvoz je povećan sa 59 miliona KM na 61,9 miliona KM. Izvoz u tarifnoj glavi 64. „Obuća, nazuvci i slični proizvodi i dijelovi“ smanjen je za 10,85%, dok je izvoz u tarifnoj glavi 44. „Drvo i proizvodi od drveta“ smanjen za 0,62%. I pored tih smanjenja ostvaren je veliki izvoz navedenih proizvoda.

Proizvodi iz navedenih tarifnih glava čine najveće izvozne stavke u SR Njemačku. Izvoz tih proizvoda daleko nadmašuje uvoz. Potrebno je stvoriti koncept sistemske podrške države privrednim subjektima koji proizvode i izvoze navedene proizvode u SR Njemačku kako bi zajednički kreirali uslove neophodne za povećanje izvoza, što bi doprinijelo uspješnom privrednom rastu i razvoju.

Takođe, neophodan je transfer moderne tehnologije i investicija (posebno stranih direktnih), iz SR Njemačke kako bi se, nakon usvajanja novih tehnologija, proširila izvozna ponuda Republike Srpske. To se odnosi prije svega na uvoz elektičnih mašina, farmaceutskih proizvoda, dijelova vozila, aparata, proizvoda od platične mase i slično.

Zaključak

Ova studija potvrđuje da je osnivanje predstvaništava RS u inostranstvu sa ciljem većeg izvoza iz Republike Srpske opravdana aktivnost, ako su pojedinačna predstavnštva u funkciji cilja zbog kojih se osnivaju. U studiji smo analizirali pojedinačno predstavništvo osnovano u Štutgartu koje ima dužu vremensku dimenziju svog postojanja. Nadležno ministarstvo i Vlada RS zajedno sa predstavništvom u Štutgartu čitav niz godina činili su aktivnosti koje su rezultirale povećanjem obima spoljnotrgovinske razmjene RS i Savezne Republike Njemačke.

Shodno tome Institut predlaže Vladi RS da naloži svojim predstavništvima u inostranstvu da ustroje registar poslovnih subjekata (preduzeća i pojedinaca), posebno onih koji su vlasnici, suvlasnici ili akcionari preduzeća, isti bi mogli biti od velike koristi u poboljšanju spoljnotrgovinske razmjene sa tom zemljom.

Naprijed navedene aktivnosti doprinjele su:

- opredijeljenosti Vlade RS i predstavništвима da zajedno rade na tome, pripremajući normativnu regulativu koja je bila stimulativna i olakšavajuća za privredu RS, da brže i prohodnije mogu uspostaviti kontakte sa inopartnerima;
- brojnim aktivnostima i sastancima koji su činjeni sa Privrednom komorom u Štutgartu, što je svakako značajno pomoglo da se uspostave bileralni i multilateralni kontakti na nivou pojedinačnih privrednih subjekata, sektora, grana, pa i na nivou ukupne ekonomske saradnje;
- započinjanju edukacija i obuka zaposlenih u nadležnom ministarstvu Vlade RS, da se osposobe za međunarodnu saradnju na fonu apliciranja za projekte i izgradnje softverskih rješenja u cilju registracije preduzeća on-lajn u cilju efikasnijeg rada.

Statistički podaci potvrđuju da je spoljnotrgovinska razmjena sa Saveznom Republikom Njemačkom bila najobimnija. U toj razmjeni prerađivčka industrija najmasovnija je sa 82% od ukupne razmjene sa Njemačkom. Ako se to posmatra u odnosu na godinu 2003, onda je vidljivo da je razmjena porasla 153,99%, što dovoljno govori da je navedeno predstvaništvo opravdalo svoje postojanje. Dakle, sredstva koja se izdvajaju iz budžeta RS za finasiranje rada ovog predstavništva, u obimu kojim se finsiraju materijalni troškovi rada su opravdana. Institut smatra da svako predstavništvo koje je doprinijelo uvećanju obima spoljnotrgovinske razmjene sa državom u kojoj postoji, ima opravdanje za trošak koji predstavlja rashod za budžet RS. Preporučuje se Vladi RS da širi mrežu predstavništava u inostranstvu, koja bi služila osnovnom cilju njihovog osnivanja, a to je povećanja obima spoljnotrgovinske razmjene sa državom u kojoj se osniva. Sve drugo nema svoje opravdanje, naprotiv, predstavljalo bi teret za budžet RS.

Izvori i literatura

- [1] M. Unković, B. Stakić; *Spoljnotrgovinsko i devizno poslovanje 2011*, Univerzitet Singidunum Beograd,
- [2] Centralna banka BiH,
- [3] Privredna komora Republike Srpske,
- [4] Spoljnotrgovinska komora BiH,
- [5] Vlada Republike Srpske, website,
- [6] Ministarstvo za ekonomске odnose i regionalnu saradnju,
- [7] Zavod za statistiku Republike Srpske,
- [8] Agencija za rad i zapošljavanje BiH,
- [9] Zavod za zapošljavanje Republike Srpske.

СИР - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

339.56(497.6RS:430)

МАСТИЛО, Зоран, 1964-

Ekonomski značaj spoljnotrgovinske razmjene između Republike Srpske i SR Njemačke : studija / Zoran Mastilo, Dražen Bojagić, Dejan Mastilo. - Bijeljina : Oikos institut, 2018 (Bijeljina : Mojić). - 26 str. : graf. prikazi, tabele ; 30 cm

Tiraž 100. - Bibliografija: str. 26.

ISBN 978-99976-748-0-7

1. Бојагић, Драген, 1995- [автор] 2. Мастило, Дејан, 1996- [автор]

COBISS.RS-ID 7615000

ISTRAŽIVAČKI CENTAR
NEZNANIH JUNAKA 9-II, 76 300 BIJELJINA, TEL./FAKS: 055 423 183
E-MAIL: NOVI.OIKOS@GMAIL.COM
WWW.OIKOSINSTITUT.ORG;

VJEŠTAČENJA EKONOMSKE STRUKE, PROCJENA I EVALUACIJA PROJEKATA
RJEŠENJE BR.08.020/704-47/14 OD 28.05.2014. GODINE, S.G. RS BR. 57/2014